

formidable forhindringer, bl.a. affødt af, at Herzog valgte at filme dybt inde i junglen fremfor, som enhver anden ville have gjort, tættere på civilisationen. Det skabte dels forsyningsproblemer, dels psykologiske kvaler hos filmhold og medvirkende – en blanding af kedsomhed og klaustrofobi – hvortil kom alle de tekniske kvaler med at få slæbt den tunge flodbåd op ad den mudrede bakkeskråning.

Det sidste skete under regulær livsfare for de indianske statister, og Werner Herzogs forhold til indianerne er beretningens mest uklare kapitel. Det står fast, at fem indianere døde under optagelserne, men det er uafklaret, om de fire af dødsfaldene (den femte druknede) skyldtes fordærvet dåse-mad i filmlejren eller – som hævdet af Herzog – sygdomme, som de indfødte så at sige medbragte hjemmefra. Det står også fast, at flere blev kvæstet og en enkelt indianer livsvarigt lammet ved et flystyrt. Og det er uomtvisteligt, at aguaruna-stammen, hvis medlemmer oprindeligt skulle have medvirket i »Fitzcarraldo«, jog filmfolkene væk og brændte deres lejr ned, så indspilningen måtte genoptages et andet sted og med en anden stamme, machiguena.

Men denne konflikts årsag er stadig omstridt. Forsøgte Herzog at true indianerne til at fungere som billig arbejdskraft, eller blev filmholdet ufrivilligt katebald for lokale spændinger i forbindelse med aguarunaernes forsøg på at organisere sig mod de kapitalinteresser, der truede dem udefra? Det første påstår organisationen IWGIA (International Work Group for Indigenous Affairs), hvis danske afdeling i en fyldig rapport har anklaget Herzog for at udbytte de indfødte. Det andet påstår naturligvis Herzog selv under henvisning til, at han har været offer for misforståelser samt en stribe løgnagtige påstande i pressen, og at han støtter de indfødte i deres kamp for at bevare deres land fra spekulanter. Les Blanks film betvivler ikke Herzogs ord og er i den henseende et partsindlæg, men den fortier på den anden side ikke spændingerne mellem filmhold og indfødte og undlader heller ikke at beskæftige sig med, hvorfor europæere og indianere blev indkvarteret separat i filmlejren. For at beskytte indianerne mod »smitte« fra europæisk kultur, lyder Herzogs næppe helt overbevisende svar. Dog må tilføjes, at man i filmen sporer en racistisk farvet arrangement hos visse medlemmer af filmholdet, men aldrig hos Herzog selv.

Der er således masser af elementær dramatik i »Besat af en drøm«, som Les Blank med assistance fra Maureen Gosling har indspillet under to besøg på sammenlagt 3½ måned i Peru, og det er stoffet, ikke stilen, der gør filmen så spændende. Og allermost spændende er portrættet af Werner Herzog – ikke et kommenterende og analyserende portræt, men en række neutralt registrerende scener, hvor man ser manden i arbejde eller hører ham fortælle. Det gør han på et glimrende engelsk med et snurrigt ordvalg og et let rablende billedsprog, som f.eks. i dette uddrag af hans lange karakteristik af junglen:

»I see it full of obscenity. Nature here is vile and base. I see fornication and asphyxiation and choking and fighting for survival and growing and rotting away. The trees here are in misery, the birds are in misery – they don't sing, they just screech in pain«.

Det er klart, at en mand, som *verbalt* formulerer sig således, rummer strejf af både galskab og genialitet – hvad enhver, der har interesseret sig for Herzogs filmproduktion, naturligvis godt vidste i forvejen. Det interessante i portrættet af ham bliver derfor ikke så meget hans egenskab af kompromisløs fantast og hans rabiante fremgangsmåde som filmskaber. Det bliver snarere den anden side af hans dunkle, sammensatte karakter, nemlig hans pragmatiske handlekraft og hans klarhjernede selverkendelse. At han efter »Fitzcarraldo« ikke

mere burde lave film, men i stedet anbringes på en sindssygeanstalt, er Herzogs egen bemærkning og ikke kun et koketteri.

Samtidig er portrættet af Herzog i »Besat af en drøm« ikke statisk. Man følger, hvordan presset fra de endeløse problemer og forsinkelser slider på ham psykisk, og hvordan han på et tidspunkt synes at være på desperationens og opgivelens rand – bevidst om hybris-elementet i sit filmprojekt og om sit tyngende moralske ansvar for de mange mennesker, hvis liv og død ganske bogstaveligt var afhængig af hans beslutninger. Men pointen er jo, at Werner Herzog ikke gav op, og at han aldrig giver op. Det er det, der gør ham til en så enestående, på én gang beundringsværdig og skræmmende skikkelse, og det er det, der gør »Besat af en drøm« til så enestående en dokumentation. Hvad der skete under indspilningen af »Fitzcarraldo«, sker kun én gang i filmhistorien. Og de absurde billeder af floddamperen som en strandet hval i det knædybe peruvianske mudder er sikre på en varig plads i samme historie, omend muligvis i afdelingen for grandiose rariteter.

Ebbe Iversen

BESAT AF EN DRØM

Burden of Dreams. Arb. titel: Pelicula o muerte. USA 1982. **P-selskab:** Flower Films. I samarbejde med José Koechlin von Stein. **Ex-P:** David Loxton. **P-samordner:** Kathy Kline. **P/Instr:** Les Blank. **Speakertekst:** Michael Goodwin. **Speaker:** Candace Laughlin. **Foto:** Les Blank/Ass: Michael Goodwin (farve). **Titelfoto:** Patricia Buchanan. **Klip:** Maureen Gosling. **Tone:** Maureen Gosling, Mark Berger.

Medv: Werner Herzog, Klaus Kinski, Claudia Cardinale, Jason Robards, Mick Jagger, Alfredo de Rio Tambo, Angela Reina, Carmen Correa, Elia de Rio Ene, David Perez Espinosa, Miguel-Angel Fuentes, Father Mariano Gagnon, Paul Hittcher, Huerequeque Bohoroquez, Evarito Nunkuaq Ikanen, José Lewgoy, Laplace Martins, Thomas Mauch, Nelson de Rio Cenepa, Walter Saxer, Jorge Vignati, samt medlemmer af Werner Herzogs tekniske stab og medlemmer af Campa-, Machiguena- og Aguaruna-stammerne.

Længde: 94 min. **Udl:** Kærne. **Prem:** 27.4.83 – Delta.

MISTÆNKET

Instruktør: CLAUDE MILLER

Fransk film er stadigvæk, mere end tyve år efter 'den ny bølge', for de fleste identisk med navne som Truffaut, Chabrol, Rohmer og Godard. Dette skyldes ikke mangel på talent blandt de yngre franske instruktører, men snarere at franskmænd finder det svært at lancere noget, der ikke med det samme kan rubriceres som 'nyt og epokegørende'.

De store armbevægelser finder man visselet ikke hos folk som Bertrand Tavernier, Yves Boisset, Michel Deville, Luc Béraud, Claude Miller etc. Deres film dyrker mere det stille solide end det støjende særegne. Man kan betragte dem som forsøg på at nå tilbage til det punkt, hvor nogle af nybølgeinstruktørerne forlod mennesket for at kaste sig ud i æstetisk-filosofiske fantasier (en yndet fransk beskæftigelse). I hvert fald er det ofte de mere psykologiske aspekter af tilværelsen, der beskæftiger 70'erne og 80'ernes franske instruktører.

Claude Miller (f.1942) har som de fleste af sine jævnaldrende kolleger måttet gå den lange vej for at blive filminstruktør: Først den franske filmskole l'I.D.H.E.C., derefter fra 1965-74 assistent (blandt andet hos Bresson, Truffaut og Godard) og senere instruktør af reklame- og kortfilm. Derpå TV-arbejde og endelig i 1976 kom så hans spillefilmdebut »La meilleure façon de marcher« (vist i dansk TV som »Takten, takten, pas på takten«). Året efter kom Patricia Highsmith-filmatiseringen »Dites-lui que je l'aime« (Den søde syge) og i 1981 »Garde à vue« – »Mistænkt«.

»Mistænkt« foregår en regntung nytårsnat i en fransk provinsby et sted i Normandiet. Maître Jérôme Martinaud (Michel Serrault) er af inspektør Antoine Gallien (Lino Ventura) blevet bedt om lige at smutte forbi politistationen for at kommentere nogle detaljer i et vidneudsagn, som han har afgivet. Den lille by har nemlig været ude for noget så drastisk som voldtægt og drab på to små otteårige piger og advokat Martinaud har fundet et af ligene, da han gik aftentur med sin hund.

Det viser sig, at inspektør Gallien har mere end blot rutinespørgsmål at stille Martinaud. Han mistænker ham faktisk for at være morder. Forhøret afdækker lag efter lag både hos den ansete advokat og hos den moralsk anfægtede inspektør. Intet er, hvad det synes at være. Advokatens smukke hustru (Romy Schneider) har giftet sig med ham på grund af hans penge og anseelse. Lige siden deres bryllup har døren til hendes soveværelse været låst for ham. Han har en vis svaghed for sin lille niece Camille Til sidst har Martinaud indrømmet så mange svagheder og viklet sig ind i så mange selvmodsigelser, at han virker skyldig. Magtkampen mellem den selvretfærdige Gallien og den sarte, lidt feminine Martinaud ender i et tydeligt bøddel-offer forhold.

Martinauds stilling svækkes yderligere, da hans kone ankommer til politistationen for at fortælle, at hendes mand er i besiddelse af to ens frakker, hvoraf den ene, dagen efter mordnatten, har været sendt til rensning. Dermed gennemhulles endnu en af Martinauds forklaringer. Han giver op og tilstår til Galliens store tilfredshed drabene på de to små piger.

Ved et tilfælde afsløres et tredje mord af samme type. Martinaud løslades og hans kone begår selvmord.

Længe er man ganske overvældet. »Mistænkt« forekommer så moden og afklaret, at man næppe tror sine egne øjne. Den ellers så stivnede Lino Ventura er pludselig blevet helt menneskelig som den tre gange skilte inspektør, der ikke aner, hvordan han ellers skal tilbringe sin nytårsaften. Og Michel Serrault viser sig at være en fremragende karakterskuespiller, hvilket må komme som noget af en overraskelse for de danskere, der ellers kun har set ham i »Mød min hr. mor«-filmene. Faktisk har Serrault i en årrække opbygget sin position som fransk films måske mest facetterede skuespiller. Men ikke nok med det. Dette kammerespil er bygget op med en aldeles ufransk, men meget klædelig diskretion. Man aner i begyndelsen knapt nok, at bygningen er en politistation. Alt er lagt til rette for opgøret mellem de to mænd; man skal ikke fra begyndelsen vide, hvem der er stærkest. Med den afslø-

ring, man er vidne til, in mente, virker det meget overbevisende, at stemningen i kontoret er lidt akvarieagtig.

Hvis blot Claude Miller havde ladet filmen slutte efter Martinauds tilståelse, ville »Mistænkt« have været et lille mesterværk. Åbenheden og uvisheden er filmens store dyd. Desværre skal der absolut klistres en melodramatisk slutning på, som både virker malplaceret og psykologisk urigtig. Man ville alligevel have tvivlet på, om Martinauds tilståelse nu også var rigtig, og den detaljerede blotlægning af det martinaudske ægteskabs skræmmende fysiognomi, kan næppe blive mere effektiv.

Tematisk set er der stor sammenhæng imellem Millers tre spillefilm. Den første »Takten, takten...« foregår i en feriekoloni for drenge og beskriver ligeledes en magtkamp. Den udspilles her mellem to af koloniens frivillige ledere, den hårde sportsdyrkende Marc (Patrick Dewaere) og den følsomme, kunstneriske Philippe (Patrick Bouchitey) med de homoseksuelle tendenser. Magtkampen resulterer i en sejr til Philippe, der under et maskebal klæder sig ud som kvinde og latterliggør Marc, samt antyder en vis latent homoseksualitet hos denne.

Alle Millers film antyder en sammenhæng imellem barnets seksuelle hæmninger og det voksne menneskes anormalitet (hvilket som bekendt ikke er noget nyt i sig selv). I »Den søde syge« er hovedpersonen David (Gérard Depardieu) sygeligt forelsket i sin bandomskæreste Lise, der for længst er blevet gift med en anden. Denne afsporede 'amour fou' ender selvfølgelig i død og ødelæggelse.

Måske er det på baggrund af temaet børn og seksualitet, at man skal se »Mistænkt«. Måske er den hæmmede Martinaud, der er en gang ældre end David i »Den søde syge« og to gange ældre end Marc og Philippe i »Takten, takten...« i virkeligheden skyldig i de to mord?

Jan Kornum Larsen

MISTÆNKET

Garde à vue. Frankrig 1981. **P-selskab:** Les Films Ariane/TFI Films. **P:** Georges Dancigers, Alexandre Mnouchkine. **P-sup:** Raymond Leplout. **P-leder:** Michel Bernede. **Instr:** Claude Miller. **Instr-ass:** Jean-Pierre Vergne. **Manus:** Claude Miller, Jean Herman. **Efter:** Roman af John Wainwright: »Brainwash«. **Dialog:** Michel Audiard. **Foto:** Bruno Nuytten. **Kamera:** Gilbert Duhalde. **Farve:** Eastman. **Klip:** Alberg Jurgenson. **Ark:** Eric Moulard. **Kost:** Janine Fauvel, Gérard Blaise. **Musik:** Georges Delerue. **Tone:** Paul Lainé. **Medv:** Lino Ventura (Inspektør Antoine Gallien), Michel Serrault (Jérôme Martinaud), Guy Marchand (Inspektør Marcel Belmont), Romy Schneider (Chantal Martinaud), Didier Agostini (Ung politimand), Patrick Depeyrat, Pierre Maguelon, Serge Malik, Jean-Claude Penchenat, Yves Pignot, Mathieu Schiffman, Michel Such, Elsa Lunghini, Mohammed Bekireche. **Længde:** 88 min. **Udl:** Kærne. **Prem.:** 5.11.82 – Dagmar.

Michel Serrault og Lino Ventura i en scene fra »Mistænkt«